

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elfizetési ár:
félévre 14000 korona.
Egyes számarra 100 kor.

A magyar református presbíter.

(Dr. Kun Béla előadása a debreceni presbíterek konferenciáján.)

A magyar református presbíterről szólani tette feladatommá a konferencia vezetősége.

Első sorban is azt tartom szükségesnek megállapítani, hogy kiket értek a magyar református presbíter neve alatt. Nem csupán azokat ugyanis, akiket egyházi törvényünk sajátosan így nevez. A zsinat-presbíteri egyházalkotmányi elveknek, amelyek szerint a mi egyházunk is kormányozza magát, alaptétele az, hogy az egyház kormányzásában kétféle tisztségviselőket vesznek részt: a lelkipásztorok és a presbíterek, — vagy, amint némelyik református egyházalkotmány összefoglalja: a lelkészi és a világi (igehirdető és csupán kormányzó) presbíterek. A legtöbb református egyházalkotmányban egyáltalán nincs is más egyházalkotmányi tisztségi cím, mint ez a kettő, és a felsőbb egyházi alakulatok kormányzását is az erre időről-időre megbízott lelkipásztorok és presbíterek, illetőleg ezek testületei teljesítik. Minálunk a történelmi fejlődés úgy alakította az egyházalkotmányt, hogy a magasabb hatóságoknál mindkét oldalról külön megtisztelő címekkel nevezett tisztségek vannak. De amint a püspök, esperes, tanácsbírák stb. azért mégis a lelkipásztorok sorába tartoznak, — úgy a világi oldalról választott főtisztviselőket, az egyházkerületi főgondnokot, egyházmegyei gondnokot, világi tanácsbírákat és jegyzőket sem lehet felfogásom szerint a presbíterektől elkülöníteni, — és ahogy a püspök, esperes, meg a többi előkelőbb című lelkipásztor épen úgy, vagy még jobban köteles megfelelni a lelkipásztorokra vonatkozó szabályoknak, mint a más címmel nem bíró lelkipásztorok, épen úgy a magasabb egyházi hatóságok világi főtisztviselői is aláesnek mindazoknak a szabályoknak, amelyek a presbíterekre vonatkoznak. Annál inkább áll ez az egyházalkotmányok főgondnokaira, illetőleg gondnokaira, akik hiszen tulajdonképpen nem mások, mint az egyházalkotmány presbíterumának a lelkész után legelőkelőbb és legtöbb feladattal megbízott tagjai, akik tehát presbítertársaiktól csak azzal különböznek, hogy az azokra is váró feladatokon felül még külön munkák végzésére is kötelesek.

Tulajdonképpen a presbíterek sorába tartoznak

maguk a lelkipásztorok is, nemcsak azért, mert az első keresztyén időkben a lelkipásztor minden feladatát vegezték a presbíterek és nemcsak azért, mert az ősröformátus elvek is csak azzal különböztetik őket más presbíterektől, hogy ők az igehirdetést és a sakramentumok kiszolgáltatását is teljesítik, hanem a mi Egyházi törvényeink szerint is, amelyek őket a presbíterium nélkülözhetetlen tagjaivá teszik. Mindazáltal a lelkipásztorokat, akik élethivatásszerűen állnak az egyház szolgálatában elkülönítem és csak azokról az egyházi szolgálatról szólok, akik egyéb életfoglalkozás mellett vállalnak részt az egyházi munkából.

Amikor tehát a magyar református presbíterről beszélek, a pusztán ezen névvel nevezett egyházi tisztviselőkön kívül odaértem az egyházalkotmányi kurátorokat, valamint a felsőbb egyházi alakulatok világi főtisztviselőit is. Egyébiránt úgy vélem, hogy az egyházi törvényünk is ebből az elvből indul ki. Csak ezzel tudom ugyanis megmagyarázni, hogy a többi világi tisztségeknél megelőznie a kormányzásban részvétellel járó feladatok elvégzésével, — egyedül a presbíterekre vonatkozóan szabja meg a szoros értelemben vett egyházi köteleességeket is. Úgy kell lenni, hogy az egyházi törvényhozó intenciója szerint mindaz, ami a presbíterekről kifejezetten mondva van, önként értendő az egyház többi világi tisztségviselőire is, mert azt megengedni sem szabad, hogy a vallási és egyházi köteleességeknek azt a minimumát, amit a presbíterekre megszab, nem kívánna meg a magasabb fokú világi tisztviselőitől.

Igaz ugyan, hogy ebben a tekintetben az egyházi törvény a presbíterekkel is elég röviden végez, de azért azt hiszem, épen eleget mond, amikor a presbíterek kötelességeit szabja, hogy

az egyházalkotmány tagjait az egyház és iskolák iránti kötelességeik teljesítésére buzdítsák,

a lelkész egyházvédő és építő munkájában minden irányban támogassák,

úgy magán-, mint családi életükben az egyház iránt törhetetlen ragaszkodásukkal, tisztességes magukviselésükkel, istenházának buzgó gyakorlásával, a sakramentumokkal való éléssel az egyháztagok előtt példaként világoljanak. (I.t.-cikk 121.§. c,d,e.)

Elégnek mondom ezt a felsorolást, mert azt hiszem, hogy ha egyházunk mindegyik világi tisztségviselője a hivatalához kötött egyéb különös feladatok teljesítése mellett a törvény eme követe-

lésének egészen pontosan meg tudna felelni, nem lehetne okunk panaszra.

*

Egyébiránt a presbiterok és egyházunk más világi tisztségviselői között tisztségük természetéről is meg van a megegyezés, vagy ha úgy tetszik: nincsen különbség. Nincs nevezetesen az a különbség, amelyet közönségesen abból formálnak, hogy a presbiteriséget nem tekintik valóságos egyházi hivatalnak. Ennek a felfogásnak megjobbítására törekszik a most érvényben levő egyházi törvényünk, midőn — az előző törvényektől eltérően — az egyházi tisztviselők sorában külön szólnak a presbiterokról is. De azért minálunk közkeletű ma is az a felfogás, mely a presbiterokat aféle egyházközségi képviselőknek tekinti, akik arra váiok, hogy a nép akaratát az egyházközség igazgatásában, különösen anyagi ügyeinek intézésében kifejezésre juttassák és a lelkipásztor munkáját ellenőrizzék. Mindaz a fogyatkozás, melyet a magyar reformátusság presbiteriben és presbiteriumaiban látunk, gondolatom szerint nagyobbára erre a merő félreértésen nyugvó felfogásra vezethető vissza.

Ennek a — bármennyire téves — felfogásnak nagy elterjedtségén nincs mit csodálkozni. Az újabb keletű — moderneknek is nevezhető — zsinatpresbiteri egyházalkotmányok alap gondolata valóban a hívek képviselete. Így például ágostai hitvallású evangélikus magyar testvéreinknél is az egyháztanács (presbiterium) nem más, mint egyszerűen képviselete az egyházközségnek, mely minden egyházi hatalom forrása s mely minden fontosabb ügyben jogosított tagjai összeségének útján fejezi ki akaratát.

A református presbiterium azonban nem képviselőtestületi tagok gyűlése, hanem az egyház különösen fontos feladatok teljesítésére hivatott tisztviselőinek gyűlékezete; a presbiterok feladata nem az egyháztagnak rájuk ruházott jogának gyakorlása, hanem az egyház egyedüli fejének, a Jézus Krisztusnak alávetett szolgálata.

Hogy ez mennyire így van, annak bizonyására elég annak a felemlítése, miszerint az ősi református egyházalkotmányok szerint sehol sem választotta, és nagyon sok református egyházban ma sem választja a presbiterokat az egyházközségi tagok összesége, hanem maga a presbiterium egészíti ki önmagát és a gyűlékezeti tagoknak legfeljebb a jóváhagyás vagy visszautasítás jogát adják meg. Azért senki sem fogja kétségbe vonni, hogy ezek a nem nép-választotta, tehát egyházközségi képviselőkül semmiképp sem tekinthető presbiterok valóságos presbiterok, hiszen akkor a Kálvin genfi egyházának, vagy a legjellegzetesebben református szervezetű skót nemzeti egyháznak presbiteritől is meg kellene vonni ezt a minőséget.

A presbiteri egyházkormányzati szervezetnek tehát nem az a lényege, hogy az egyház kormányzását az egyházközség választottainak testülete teljesíti, hanem hogy az egyház egyetlen urának, a Jézus Krisztusnak hivatalos szolgálatára az igehirdetést és a szentségek kiszolgáltatását teljesítő lelkipásztorokon kívül más — mondjuk így: világi — tisztviselők is vannak rendelve.

Ebből viszont az következik, hogy a presbiterok

akár az egyháztagnak választása útján nyerik megbízásukat, akár más módon, nem az a feladatuk, hogy a presbiteri tisztséget rájuk ruházó választóik szempontjait tartsák maguk előtt, hanem az, hogy az Úr Jézus Krisztusra függesztvén szemüket, a vele való teljes összeolvadást keressék és e képen munkálkodjanak az ő országának e földön eljöveteleért.

Révész Imre (az első) egyik nagybecsű munkájában (Kálvin élete és a kálvinizmus) ezeket mondja: Tartsa bár a presbiterium a gyülekezet gazdasági és pénzügyeit és épületeit a legnagyobb rendben, sőt díszben, fényben, — ha minden évben jó lelkiismerettel el nem mondhatja magáról, hogy az uralkodó bűnököt irtotta s a közerkölcsiséget előmozdította a gyülekezetben, akkor magát valódi keresztyén kálvinista presbiteriumnak még korántse tartsa. Ezt az erőteljesen kifejezett igazságot én még kiegészíteném ezzel: Gyakorolja bár a presbiterium a gyülekezetben a legszigorúbb erkölcsi fegyelmet, emelje bár a közerkölcsiséget a legmagasabb színvonalra, ha magáról azt, hogy Jézus Krisztussal együttélő férfiakból áll, kik a gyülekezetet Jézus Krisztushoz minden évben közelebb vezették, jó lelkiismerettel el nem mondhatja, — magát valódi keresztyén kálvinista presbiteriumnak akkor se tartsa. Nincs és nem is lehet semmi hatalma az olyan presbiteriumnak, amely nem ilyen. Ettől a földi világtól mi nem szerzünk hatalmat, az Úr Jézus pedig csak azoknak ígerte, hogy velök leszen és csak azoknak adja az oldás és kötés hatalmát, akik az ő nevében gyűltek össze (Máté XVIII. 18—21.).

Folytatjuk.

Törvényes intézkedések a lelkészek továbbképzési kötelezettségére vonatkozóan.

— Históriai adalékok. —

(Folytatás és vége.)

II. A tiszántúli egyházkerület a maga hatáskörében nagy gondot fordított a kánonok végrehajtására s különös eréllyel törekedett a lelkészek tudományos színvonalának megerősítésére és fenntartására.

Az 1620 november 22-én Váradon tartott Synodus 1. pontja kimondja, hogy az espereseket a partiálison az egész fraternitás... tudományuk felől megvizsgálja.¹ De a lelkészek maguk is tanuljanak, amint ezt a XVI. század vége táján beírt esküforma követeli: „Az igaz Isten — titeket úgy segéllyen, hogy... szorgalmasan tanultok és tanítottok.”²

Az 1631 szept. 7-iki batori zsinat az akadémikusokat illetően meghagyja, hogy ezután csak azok ofertáltassanak a Patrónusoknak, kik kötelezik magukat, hogy a theologiai és filozófiai studiumoknak szorgalmasan nekidőlnek. Mert nem pusztán könyvek olvasása s a Doctorok hallgatása a tisztük, hanem vegyenek részt a magán és nyilvános Disputációkban is.³

¹ Egyh. ker. jkv. I. k. 627.

² U. o. 48. l. Közölve Révész Figyelmező 1872. 326. lap.

³ U. o. 651. lap.

Az 1686 szept. 18-iki debreceni Generalis 1. pont alatt utasítja a Séniorokat, hogy az ifjú és gyengébb készültégű (infirmiores) papokat katekhizálják.⁴

Az 1737. aug. 13-ikán u. o. tartott Concursuson eskü alatt kívánják kötelezni a külföldi akadémiákra menőket, hogy tanulmányokkal s könyvekkel töltsék idejüket s nem más tiltott dolgokkal.

Az 1762 jún. 9-én⁵ elfogadott Regimen Ecclesiarum huius Superintendentiae s az Idea Visitationis az esperesi látogatás rendén megkívánja: „5-to. Mutassa meg a Prédikátor könyveit mind. Nézzék meg, vagy-e Bibliája magyar (Deák, Görög, Sidó), Helvetica Confessiója, Heidelbergai Catechismus és a Canonok. Minden Praedikátornak valakitől csak lehet, légyen ezenn kívül Osterwáldnak Romlottság Kútfeje, úgy Placette Ethicája és több mostanában nyomtatott magyar könyvek. Amely Ecclesiában a Prédikátor igen szegény s tölle éppen nem telik, az Ecclesia vegyen s tegye le az árát és az ilyen vett könyv az Ecclesiájé fog maradni, nem pedig a Prédikátoré. (A parókhialis könyvtár alapításának első gondolata!) 6-to. Nézzék meg, mitsoda Theológusi vagynak pro Systemate Religionis Christianae? vagynak-e Commentáriusi a szent írás magyarázására? a Catechizációra? Legalább vagy-e erre egy Stehelin házi kintse? Hasonlóképpen pro Controversiis kell egy jó Auctor, mert a Pápisták között lakunk. Legalább nézettessenek meg vagynak-e azok a magyar Theologus könyvei, vagy mások, a melyek ez Hazában megszerezhetők? A mely Prédikátor tehetős vagy jó Ekklesiában szolgál, melyből meglehetősen jövedelme vagy, ha alkalmas könyvei a Papságra nintsenek, minden esztendőben stringáltassék egy néhány jó könyvek megszerzésére, Bibliothékájának s jó könyveinek szaporítására. 8-to. Kötelezze a Sénior, tud-e a Prédikátor Sidóul Görögül, tudakozza pedig azokat, a kik nem felette korosak, vizsgálják meg, olvassa-e az originális Textust, és az ehez való Subsidiumokat, a mitsodások a Theologusok? 9-o. Nézzék meg a könyveit,⁷ olvassa-e azokat, kivált a Bibliát. Tudakozzák meg, hány-szor olvassa által esztendőben a Bibliát? Aki nem olvassa, méltó conceptiót és Censurát érdemel. 10-o. Kivált az Ifjabb Prédikátorok és akik csak öt s hat esztendősek, adják elő az írott Prédikációjokat, minden esztendőben mit dolgoznak s úgy a Catechizációjokat.⁸

E rendelkezés alapján az egyházmegyei látogatási jegyzőkönyv kérdőpontjai közt szerepel: *Vannak-e a lelkésznek elegendő könyvei?* Mire pl. a bihari esperes 1786-ban megnyugtatólag feleli: elegendő könyvvel nem birt egy (Pelbárthida).⁹ A debreceni egyházmegye 1788-ból szintén így válaszol, csak egy helyről jelezvén, hogy „paucos habet“ (Dancsháza).

⁴ U. o. 152. lap.

⁵ U. o. II. k. 268. lap.

⁶ U. o. III. k. 35. lap.

⁷ Ugyanígy rendeli a Báthori István féle átdolgozás: az esperes. a lelképásztor könyveit vizsgálja át. Mokus id. m. 172. lap.

⁸ Az Idea viz. s a Regimen Eccl. a tiszántul cksz. levéltárában VIII. 2. B) alatt. A gyűlés napját Barcsa tévesen teszi jul. 8-ra, jun. 9. helyett. A tiszántul egyhker. tört. II. 119. lap.

⁹ Közölve Révész. Figyelmező 1877. 385-6. l.

A szatmári egyházmegyében az 1786-ról szóló jelentés szerint 74 egyházból 13 lelkésznek van kevés könyve, leggyengébb a könyvállomány a szabolcsi traktusban, hol az 1787-iki jelentésben igen sűrűn fordul elő a „habet paucos, habet per-paucos, mediocriter est instructus“ megállapítás. Legalaposabbnak látszó vizsgálatot a könyvek felett a békési egyházmegye tartott 1801-ben, mikor egyenkint állapítja meg, melyik lelkész melyiket szerezzé meg az előirt könyvek közül, melyeket nélkülöz s általában el van-e látva elegendő könyvvel. A szentesi, kisperegi, nagyzeréni s füzeggyarmati lelkészeknél feljegyzi, hogy nincs elegendő könyvük (az előbbinél így: *Libraria Supellex curta est*), az erdőhegyit szigorúan kötelezi, hogy a heterodox munkáktól őrizkedjék, ellenben az orthodox könyveket szorgalmasabban olvassassa.¹⁰

Az irányító gond azonban nem elégedett csak annak vizsgálatával, van-e a lelkésznek elegendő könyve, hanem azt is tudni akarta: használja-e a lelkész ezeket, vagyis tanul-e s ezt a tudománybeli előhaladást értékesíti-e a szószéken? Így a középszolnoki egyházmegyében 1786-ban lefolytatott generális vizitáció az Utasítás 18. pontjában „hogy a szent beszédek minél hasznosabbak s építőbbek legyenek, meghagyja a vizitátoroknak, hogy a papok prédikációit írásban kívánják be s azokat vizsgálják felül“. Ép így a szatmári egyházmegye 1800-ban a lelkészek serkentése végett az ülnököknek köteletségévé tette az ifjú lelkészek munkáinak átvizsgálását s erről az esperestnek teendő jelentést kívánt.¹¹

Az egyházmegyék ez irányú ellenőrző munkáját rendszerre teszi az 1811 január 13-án tartott egyházkerületi Consistorium 18. sz. határozata, mely így szól: A Tiszt. Prédikátorok, mikor a Sz. Hivatalra kibocsáttatnak, arra ajánlják és esküvéssel is kötelezik magokat, hogy nem csak tanítanak, hanem magok is szorgalmasan tanulnak. Ehez képest ezen Consistorium kívánja tudni, miképpenn teljesítik ezen esküvéssel erősített ígéreteiket. Tehát reflectálja Tiszteletes Esperest Urakat a LXXXVIII. Canonra és Kötelességekké teszi, hogy Visitatio alkalmatosságával kérdjék meg azt is, melyik Tiszt. Prédikátor, minémű Tudománybeli dologbann találta a lefolyt Esztendőben gyönyörűségét? mitsoda Könyveket olvasott? és minémű jegyzéseket tett azokból? és esztendőnként a Visitatio Tabellája mellett, az erről való Relatiót is külön Papirosonn adják be.¹²

E határozat folytán 1843-ig az évi esperesi tudósításokban egyházként felel az esperes arra a kérdésre: A lelkész tanul-e? Maga készíti-e a Predikációt? De a vizsgálat vagy nem volt túlságosan komoly, vagy az akkori lelkészek vették nagyon komolyan kötelességeiket, mert a feleletek 90%-a mindkét kérdésre igenlő s csak ritkán akad egy-egy elégedetlenkedő megjegyzés: „olykor-

¹⁰ Hogy más kerületben is nagy gond fordított erre, bizonyítja a miskolczi Csulyak István zempléni esperes jegyzőkönyve, mely szerint a sárai lelkész könyvtárát nem gondolja, kommentárok nélkül van s könyvei évtizedes porral fedvék; ugyanő meghagyja a kajatai papnak, hogy a libri pontificii helyett libros orthodoxos szerezzon be. Tört. Tár 1906. 53., 383. lap.

¹¹ Kiss K. id. m. 189. lap.

¹² Fkv. IX. k. 222. l.

olykor, néha-néha, tanulgat, a régieket mondja, kész munkákkal él, mikor más dolga nincs, telne tőle, úgy kellene, úgy mondja, öreg az ember...”, még ritkábban a lesújtó ítélet: „korhel (nagyszabolontai egyházmegye, 1823), nem tanul, széjjel futkosó (szatmári egyházmegye, 1801), eddig inkább ivott (nagybányai egyházmegye 1811). Arra a kérdésre, hogy a lelkész minémű Tudománybéli dologban találta gyönyörűségét, csak két feljegyzés akadt elem; egyik a nagybányai egyházmegyéé (1811), mely szerint a lelkészek tanulmánytárgyai a Theológia, História, Pictét, Házi Kints, Antiquitates s a szatmári traktusé szintén 1811-ből, mely szerint 26 lelkész theológiai, 16 historiai, 2 filozófiai, 1 exegetikai, 1 görög, 1 német nyelvi studiumokkal foglalkozott. Az érmelléki egyházmegye 1823—24. évi összeírása különös elismeréssel jegyzi fel Fazekas István diószegi lelkész (1779—1812) kiváló szorgalmát s megörökíti az „Annalen in Wien“ c. folyóirat róla írt nekrológját, melyben különös nyomatékkal említetik: Er las ohne Unterlass. Ugyanitt olvasható, hogy Diószegnek 1824-ig 21 külföldi akadémiát járt lelkésze volt.

Rendkívül fontos ügy kulturtörténeti vonatkozásban, mint lelkészeink nyelvismerete szempontjából az 1825-iki nagybányai generális vizitáció jegyzőkönyve, melyben a „IV-o. A lelképásztorról“ című rész a) pontja arra a kérdésre kíván feleletet: a lelkész hány esztendeig volt Deák, volt-e külső országi Oskolába s mitsoda nyelven beszélhet, vagy legalább olvashat? Az adott válaszok csoportosítása s összeadása után a következő statisztikát állítottam össze: Az egyházmegye 43 egyházában szolgáló lelkész közül beszélt vagy legalább olvashatott deácul 36, németül 28, görögül 27, zsidóul (itt az igenlő válaszok is igen tompított hangon szólnak) 17, oláhul 3, franciául 2, tótul 1 s csehül 1. Csak sajnálni lehet, hogy az 1811-iki határozatban kívánt külön Papiros (az olvasott könyvekről stb.) a levéltárban nem található. Ebből tájékozódást lehetett volna nyerni a lelkési könyvtárak szakonkénti gazdagságáról s az egyes tudományágak mily mértékben kultiválásáról.

Ilyen áttekintést óhajtott szerezni a szatmári esperes György József, mikor 1836-ban kelt körlevelében látogatása céljai között ez irányú vizsgáladási szándékát jelzi. „Megnézem, ú. m. micsoda adják kezemhez. Elmúltak azon idők, melyekből érényes ügyességöket kikövetkeztethessem. E végett kötelezek minden papot és tanítót, hogy könyveik lajstromát egész kiterjedésében feljegyezve tartsák... mint szintén kézírataikat is adják kezemhez. Elmúltak azok az idők, melyekben akárkit, annyival inkább belső személyzetet csak külsőségénél becsülhetnének! Valóság kell most minden hivatalszékben és egy papban vagy tanítóban mi teszi azt egyéb a tudományosodásnál? Hogy tudományosodhat pedig, hanem ha könyveket bir; mert hogy szeressen olvasni az, a ki bár áldozatokkal is nem iparkodik magának könyveket szerezni? A papok folytonosan sürgettetvén könyveik lajstromának beadására, ennek mint önkényes rendelkezésnek ellenszegültek, ezért a szatmári gyűlés (1838 február 20. sz.) elhatározta, „résztint hogy a jobb módú és jobb könyvekkel bíró

belső személyek ismertessenek, résztint, hogy ki-ki a hivataloskodók között — tudván azt, kiknél mi jó könyvek léteznek s így egymáson kölcsönzés által segíthessenek, — minden hivataloskodó könyvei szeriessét a legközelebbi közgyűlésre adja be”.¹³ Ugyanezen esperes felhívja a papságot, hogy a Tudománytárt 2—3 példányban járassa.¹³

A múlt század 40-es éveitől kezdve az események s viszonyok sokkal ismertebbek, minthogy e történeti levezetést tovább kellene folytatnom. Elégnek tartok ennyit e közlemény elején idézett iránycikkem állításainak történeti alátámasztására.

Kiss Ferenc.

Iskola

Az egyházkerületi rendkívüli intéző bizottság 3—1924 sz. a hozott határozata.

Az egyházkerületi rendkívüli intéző-bizottság folyó évi január 7-én tartott ülésében tárgyalás alá került az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselők s alkalmazottak javadalmazásának havonként felújuló kérdése. A hónapról-hónapra folyvást növekedő szükséglet mélyen gondolkodóba ejthette a bizottságot. Bizonyára nem ok nélkül. Igaz ugyan, hogy a tisztviselőknek s velük együtt az alkalmazottaknak élniök kell valahogy s valamelyes jogos reményök, ha nem is igényök, meg lehet arra, hogy ők is kérhessék s várhassák munkaadó gazdájuktól, hogy létfentartási feltételeiket valahogyan megadják. De ezzel szemben az is igaz, hogy emberi képzeletet felülmúló megpróbáltatások után egyházkerületünk és kollégiumunk anyagi ereje immár annyira kimerült, hogy parancsolóan kihívja az intézkedést a lehető legnagyobb takarékosság életbeléptetése érdekében. Mert bár az állami tisztviselők és alkalmazottak részére hónapról-hónapra emelkedő irányban nyújtott javadalom mértékét nálunk mindenben elérni nem lehetett: kollégiumunk kormányzósága kész volt áldozatok engedélyezésre, csakhogy alkalmazottait a legnagyobb nélkülözéstől megmentse.

Midőn a december havi fizetések ilyen természetű ágazatában kellett tanácskozni, úgy történetelt a dolog, hogy a megállapodni nem tudó szükséglet folytonos emelkedése súlyos aggodalmakat váltott ki s ennek az aggodalomnak lett folyománya az a gondoskodás, mely gyógyszerként igyekezett keresni a bajra. Az intézőbizottság három pontban fedezte fel a megmentés feltételeit, ú. m.:

1. a kollégiumi gazdasági tanács átszervezésében, a tanács tagjai számának csökkentése útján is;
2. a kollégiumi és egyházkerületi tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámredukciójában;
3. a kollégiumi és egyházkerületi pénztárnak bankszerű kezelésében.

Ezek közül csak a 2-ik és 3-ik pontra kívánt az intézőbizottság a gazdasági tanácstól véleményes javaslatot.

Úgy látszik, hogy ilyen véleményes javaslat-tételre a kollégiumi tanárkarok is vettek felhívást. Ennek eredménye az az elaborátum, mely a kollé-

¹³ Kiss K. id. m. 211—3. lap.

giumi gazdasági tanácshoz is eljutott, de egyúttal közöltetett egész terjedelmében a Debreceni Protestáns Lap idei 6. és 7. számában is. Arról nem is kellene itt megemlékezni, hogy a kollégiumi anyagi ügyek mentőakciójában egyik helyi ujság is részt kívánt venni, midőn a tanárkari elaboratum közlése és interpretálása közben heve annyira elragadja, hogy elveszi a kollégiumot az egyházkerülettől és maga magától is odaajándékozza a „tanároknak“, mondván, hogy a kollégium a „tanároké“. Csak azért hozom ezt fel, hogy kijelentsem, hogy az ilyen közlemény téves tájékoztatlan állításaival csak arra alkalmas, hogy a közvéleményt megtévesse. Annyi hasznát azonban mégis vettem, hogy abból megtudhattam, hogy ki volt a tanárkari elaboratum szerkesztője? Ennek ismerése megkönnyíti céloim elérését, midőn az elaboratumnak a gazdasági kérdésekben megnyilatkozott kijelentéseivel szemben azoknak merő *tájékozatlanságát, alaptalanságát* fogom bebizonyítani.

A tanárkari javaslatban Dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató úr nro. 1. alatt azon kezd, hogy évek óta aggodalommal szemléli azokat a költséges adminisztrációból származó bajokat és nehézségeket, amelyek egyfelől nagy mértékben előidéztek a kollégium súlyos anyagi helyzetét, másfelől a bürokratizmus túltengéséhez s a kollégiumi élet nehézkessé tételéhez jelentékenyen hozzájárultak! Hogy egyszermindenkorra tisztába jöjjünk egy dologgal, jegyezzük meg, hogy a szerző nem tudja, hogy mi az a bürokrácia? Bár nem egészen megbocsáthatatlan hiba, járt már azzal ügy más is, még pedig magasabb állású férfiú is. A bürokrácia az igazgatásnak az a faja, melyben az egyéni hatósági rendelkezés érvényesül a társas hatósági rendelkezéssel szemben. Nálunk pedig nem egyes egyének rendelkeznek, nálunk társas szervek ítélkeznek az egész vonalon. Hogy miért jó az így, annak vitatása nem tartozik ide. A súlyos anyagi helyzetet aztán az elaboratum szerint első sorban mindjárt egy kulcs, egy ablak megcsináltatása okozta, ez okozta a „kollégium szervezésében hónapokon át a fennakadást.“

Ilyen kicsinyes dolgokra hivatkozni a szönvegen forgó fontos kérdés tárgyalása közben: valóban naiv dolog. A kollégium existenciális kérdése nem ilyen aprószeres dolgokon fordul meg. Tagadom, hogy valami nagy kálváriát kellene megjárni, míg valaki a kollégiumban egy kulcshoz, vagy kályhajavitáshoz hozzájuthatna. Csak energia kell hozzá. Kevesebb beszéd, de annál több erély és gondosság. Ilyen ezredrendű kázusnak a becsúsztatása jámbor gondolat abba a javaslatba, mely komoly tartalmával hivatva lett volna alapos felszólalás mellett tekintélyt igényelni magának. Azt a javaslat írója sem tagadhatja meg, hogy minden alakulatnak valamely szervezet szerint lehet magát fenntartania. Rendelkeznie kell szervezeti szabályzattal, mely nélkül az anarchia felborítja az egész intézményt. Méltóztassék csak betekinteni bármelyik közintézmény belsejébe. Bizony azoknak az igazgatása nem egyes emberek kényelméhez és gusztusához igazodik. Berendezkedik mindenik úgy, hogy egyesek ne hatalmaskodhassanak, a gyenge ne nyomattassék el, a közvagyon ne tévessék a Csáky-szalmájává, szóval úgy, hogy

a közérdek emberileg a legkivánatosabban ki legyen szolgálva. Hogy aztán ezek miatt a kényszerű helyzet vonalakat állít fel, amelyeket átlépni nem lehet, hogy ezek miatt egy-két lépcsőfokot néha meg kell járni: ez ne essék senkinek a terhére. Így van ez a törvényhatóságoknál, az igazságszolgáltatásnál, így van s nem is lehet másként minden alakulatnál a világon. Ami pedig éppen a panaszba vett kulcs- és ablakhistoriát illeti: tudja azt jól a beadvány szerzője, hogy a kollégiumban van háznagy, van gazda. Mindakettő rendelkezésre áll még ennél a bagatell-bajnál nagyobb baj esetén is. S ha talán kötelességmulasztásba esnének: mindeniket felelősségre lehet vonni. Az ilyen aprószeres előhozakodás teljességgel nem alkalmas a panasz komolyságának az igazolására. Végtére is egy igazgatónak a hatásköre nem egy kulcs megrendelésében csúcsosodik ki. De lássuk azt a drága adminisztrációt, mely többbe kerül, „mint maga az adminisztrált intézmény“.

Ezzel az állítással már nem először találkozom. Ezúttal a beadvány szerzője összeadta azokat a tételeket talán a költségvetésből, amelyek a gimnáziumi és tanítóképzőintézeti tanári javadalom végösszegét alkotják s aztán szembe állította a végösszeget a tisztviselők fizetésének a végösszeget. S rejtetten bántotta, hogy az utóbbi magasabb volt a másiknál. De vigyázzunk, ne hallgassuk el azt, amit jónak lát elhallgatni. Hiszen a tanár urak fizetését minden ponton, minden vonalon arra az összegre egészíti ki az állam, mint az állami tanárokat. Nyújtja nekik mindazokat a naturaliakat, amelyeket az állami tisztviselőknek nyújt. S ha nem így volna: akkor a kollégiumnak kellene azokat a javadalmakat kifizetni. Így tessék a summázást szembeállítani. De meg az az „adminisztrált intézmény“ nem csupán a tanárokból áll. A kollégiumnak nem csak személyi kiadásai vannak. Aztán meg „kollégium“ és „tanár“ nem olyan két fogalom, hogy az előbbi az utóbbiban foglalna helyet, mint valami skatulyában, akármint is vélekedik egyik helyi ujság cikkezője, hogy „a kollégium a tanároké“. Mikor alapították? Fel kell világosítanom itt a javaslat íróját egy körülményről. A kollégiumi alkalmazottak a hely egybeesésénél fogva gyakori érintkezésben állottak s állanak az egyetemi alkalmazottakkal. Így tudták meg eleitől fogva, hogy az egyetemnél a súlyos idők kívánalmához képest különböző című segélyezésben részesülnek minden rendű és rangú alkalmazottak. Miért ne áhították volna meg a nélkülöző szegény kollégiumi alkalmazottak is azt a jobb szívű ellátást? Bizony meg is kívánták, sőt zörgettek is a gondviselés ajtaján. Akik az ajtó megnyílását — mely végtére mégis csak megnyílt — nem győzték kibőjtölni, még nyugdíjigényök elvesztése árán is másutt keresték és találták meg az életfenntartás biztosítását. Az alkalmazottak óhaj-tása átharapózott az egyházkerületi és kollégiumi tisztviselőkre is. Ők már nagyobb fát próbáltak mozgatni. Egyenesen a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz fordultak azzal a kéréssel, hogy tekintse őket is köztisztviselőkné s mint ilyeneket, részesítse a köztisztviselőkné nyújtott különböző segélyezésben. Helyzetük élénk rajzolása megragadta a miniszterium figyelmét. Mert ha nem is ismerte el őket köztisztviselőkné, de a

78,477—1922. sz. alatt kelt s a ft. püspöki hivatalhoz küldött intézvényében félremagyarázhatatlanul kifejezte, hogy az államkormány nem nézheti tétlenül, hogy az egyházi és iskolai közigazgatás rendszeres menete fennakadást szenvedjen, ennél fogva erre a célra a közigazgatási államsegélyt a pénzügyminiszter úrral lényegesen felemeli. Amint-hogy fel is emelte, annyira, hogy ami előbb csak 60—62 ezer koronát tett, ma majdnem eléri a 60 milliós évi összeget. A kollégiumi tisztviselők javadalmának $\frac{1}{3}$ része ebből telik ki. És a beadvány szerzője idevonatkozó összehasonlító mérlege ezzel is nagyot változik.

Menjünk át annak a merész állításnak a taglalására, melyben az foglaltatik, hogy a „kollegium életének utolsó évtizedeiben nyilvánvaló az a törekvés, mely a gazdasági hivatalok szaporítására vezetett”. Aláhúzom szándékosan, hogy csak gazdasági hivatalok szaporításáról kíván megemlékezni a memorandum tudós megírója. Ebben az állításban nincs igazság. Gazdasági tisztviselői állás egyvel sincs több ma sem, mint 1914-ben volt. Azzal, hogy az akadémia megszűnt: a munka a kollégiumban nem apadt. Ezt a beadvány szerzőjének tudnia kellene, ha akarná. Igaz, hogy volt eset reá, hogy az ügyészi teendők helyettes által történt ellátása idején egy új írónki állás engedélyeztetett, a számvevői hivatalban szintén; de ezeket még az 1919. évi november hó 5-én tartott egyházkerületi rendkívüli intézőbizottság 415. sz. határozata rövid élet után végleg eltörölte. Az azóta fennálló hivatalok a következők:

1. Ügyészi hivatal; segédje részére mérsékelt fizetés van megállapítva, de ezt a segédi állást annyira nem tekinti az egyházkerület szervezett állásnak, hogy fizetését az ügyész kezéhez és nyugtájára utalja ki. Egyébként már majdnem egy év óta nincs betöltve s fizetése bennmarad.

2. Pénztári hivatal, jóval 1907. év előtt négy rendes tisztviselővel. Időnként még egy kisegítőre volt s van igen sokszor szükség, s ezt külön kérvényre és indokolásra engedélyezi is az egyházkerület. Egy-egy hivatal alig állott ki annyi kereszttüzet, mint épen ez. Legutóbb vizsgálatot rendelt el az egyházkerület annak kiderítésére, hogy kit terhel mulasztás a számadások előállításának a késedelme miatt? Bizalmi férfiak voltak kiküldve a vizsgálat megejtésére, amikor kétségkívül megállapítást nyert, hogy a késedelemért senkit mulasztás nem terhel. A munka tömege lehetetlenné tette a számadásoknak a kitűzött időre való késedelemnélküli előállítását. És itt nyomatékosan meg kell emlékezni arról, hogy a kollégiumi pénztári hivatalban akkora tömegű munkát kell teljesíteni, hogy e miatt a személyzet csaknem rendszeresítve túlórákon kénytelen dolgozni; hogy éveken át szabadságot az erőgyűjtésre nem vehetett igénybe, bár azt kérte és meg is nyerte. Hangsúlyoznom kell, hogy a pénztári tisztviselőknek se ünnepnapjuk, de még karácsonyjuk se igen szokott lenni, dolgozni pedig kénytelenek megjelenni a hivatalban még beteg is. Mert tiszteltel kérdezem a memorandum tudós írójától, hogy a pénztári hivatalban történt megjelenésekor mikor talált lézengő tisztviselőt a pénztárban? Pedig elég gyakran szokott szerencsénk lenni. Hogy mi csoda munka teljesítették a pénztári hivatalban, azt

a beadvány tervezője nem tudja. De olvassa át azt a kimutatást, melyben midaz fel van sorolva a kollégiumi igazgatóságához a vett rendeletre felterjesztett jegyzékben. Akkor sejteni fogja.

Persze, kész reá a felelet, hogy egyszerűsíteni kell a kezelést s aztán kevesebb ember kell a munkához. De hiszen alig néhány hónapja, hogy ebben az irányban újabb kísérletezések történtek. De minden kísérlet hiábavaló volt. Ennek ismertetésével nem foglalom itt a helyet. Csak arra utalok, hogy javaslatot némi egyszerűsítésre tett ugyan a pénztári hivatal, ezt a gazdasági tanács még tovább fejlesztette, de ezzel ugyan munkaerő megtakarítása nem volt elérhető, annál inkább pedig, mert épen az egyházkerület nem találta elfogadhatónak az egyszerűsítés minden pontját. És ezzel az egyszerűsítés kérdésével kár is bármely irányban tovább foglalkozni. Míg a kollégiumi pénztárban a kerületével együtt közel 400 külön alap vagyonát kell külön-külön számon tartani, (ebből pedig sem az alapítók rendelkezése, sem az országos alapítvány felügyelőség nem enged semmit): addig a megváltoztathatatlanba bele kell nyugodni. Felületes, új hangzású (kettős könyvvitel) rendszerhez nyúlni képtelenség. Ez rég eldöntött kérdés egyházkerületünk előtt.

A munka a pénztárban évről-évre szaporodott. Csak legújabbán a kereseti adó kezelése, annak levonása, havi beszállítása, a nyugdíjjárulékok havi kezelése, a személyi járandóságoknak évnegyedről havi rendszer szerinti folyósítása sokszorosan felülmúlják azt a jelentéktelen apadást, mit látszólag az akadémia megszűnése maga után vonhatott. Színről-színre kell itt a dolgot látni, ismerni, tudni és nem madártávlatból szemlélni.

Rózsa Sándor,

egyházker. és koll. pénztárnok.

(Vége következik).

Irodalmi szemle

Az egyház és a hitvallások. Írta Dr. H. Bouwman, a kampeni református theologiai főiskola professzora Hollandiában. Fordította Dr. Sebestyén Jenő. Kiadja a Holland-Magyar Református Bizottság. Budapest. 1923. Kis 8°, 15 lap. Alapár 0.20 K. Világos, áttetsző dolgozat, amely azon az állásponton van, amelyet minden helyes gondolkozású református hívő magáénak vall.

Az egyházfegyelem. Írta Dr. H. Bouwman, a kampeni (Hollandia) református akadémia professzora. Fordította Galambos Zoltán budapesti református vallásánár. A Holland-Magyar Bizottság kiadása. Budapest, 1923. Kis 8°, 16 lap. Elvi magaslalon, rendszeres okajjtással és nyomról-nyomra haladva igazolja a református egyházfegyelemnek he yességét, szükségességét és áldásos voltát.

Pintér Jenő, Magyar irodalomtörténete. Zsebkiadás a művelt közönség részére. Budapest, 1924. Kis 8°, 232 lap. — Ez a csinos könyv sok tekintetben igen értékes. Adja a magyar irodalmat az írók sok oldalú jellemzésével; nekünk igen kedves, hogy Csokonairól a szokottnál bővebben, volta-

képen jelentőségének kellő értékelésével szól. Megkapjuk a műben egészen máig nemcsak a szépirodalom, hanem a különböző irányú tudományos irodalom művelőinek ismertetését és méltatását is. A magyar irodalmat nyolc korszakra osztva tárgyalja, mindenütt kiterjeszkedve az általános műveltség rajzolására; a korszakok végén a külföldi irodalom az időre eső jelesit sorolja fel, alkalmat adván a szélesebb látókörű olvasónak a tanulságos összehasonlításra. Azáltal, hogy megtalálható a könyvben az elszakított országrészek irodalma, a jeles munka az integritás kifejezője és minden magyar ember könyvtárának nélkülözhetetlen darabja.

Különfelek

A debreceni presbiteri konferencia szép sikerrel, állandó érdeklődés mellett és áldásos eredménnyel folyt le február 18—23. napjain. A Lapunkban jelzett program szerint minden nap d. u. 5—7-ig volt áhitat és egy előadás. A bibliamagyarázatban hétfőn a presbiter elhivatásáról Dr. Baltazár Dezső püspökünk, kedden a presbiter példaadásáról Szele György, szerdán a presbiter reménységéről Molnár Ferenc, csütörtökön a presbiter alázatosságáról Baja Mihály, pénteken a presbiter olvasmányairól Dr. Révész Imre, szombaton a presbiterek és a papok egymáshoz való viszonyáról Uray Sándor lekipásztor beszélt. Az előadó presbiterek hétfőn Dr. Erdős Károly (Az őskeresztény presbiterek, megjelent Lapunk múlt számában), kedden Dr. Sz. Kun Béla (A magyar református presbiter, Lapunk mai számában közöljük), szerdán Dr. Juhász Nagy Sándor (A presbiter kötelessége az egyház anyagi élete fenntartása körül), csütörtökön ugyanó (A debreceni református egyház szervezete), pénteken Dr. Ecsedi István (A presbiter és az iskolák), szombaton Dr. Balla Bertalan (A presbiter egyháztársadalmi feladatai) voltak. A konferenciát tartalmas beszéddel Nagy József főgondnok nyitotta meg és végül Szele György lekipásztor zárta be. Szombaton este kedves emlékü szeretetvendégség volt a Dóczy-intézet éttermében, ahol Koncz Aurélné igazgató üdvözölte szíves szavakkal a presbitereket és azok családtagjait.

Kántus-ünnepély volt március 5-én; a régi, szokásos, kegyeletes. A dalos diákok sikerült szereplése mellett kiemelkedő volt Dr. Sz. Kun Béla felügyelő tanár megnyitója, amelyben rámutatva az Amerikában élő magyarok magyar szívére, jelezte, hogy az Amerikai Magyar Kereskedelmi Kamara 750 dollár adományt küldött a Baltazár Amerikai Alaphoz, amely összegből 100 dollár, a püspök úr intézkedése folytán, a Kántus javára kamatozik. Ennek a tőkének előlegezett kamatából 500 ezer korona került kiosztásra, ami által a jutalmul szétosztott kamat a Bilkei Kövesdy Imre 250 ezer és Dr. Bruckner Ernőné 10,000 K-s, úgyszintén a Kántus ismeretlenül maradni kívánó jóttevőjének 25,000 K-s adományával közel kétfélmillió összeget tett ki.

Vallásosestély a vámospércsi református egyházban. A vámospércsi református egyház szépen sikerült vallásos estélyt rendezett febr. hó 24-

ikén. A „Tebenned bízunk“ kezdetű közének után Bartha Dezső lelkész buzgó imája következett. Utána Forgács Lajos máv. pénztárnok bibliát olvasott. Dániel Miklósné úrasszony Gyulai Pál „Pókainé“ című költeményét szavalta átérzéssel, meghatva a hallgatókat. A vasárnapi iskolás leányok kifogástalan betanulással adták elő „A fenyő nap-sugár“ kezdetű hozsánna éneket Bartha Dezsőné tanítónő vezetésével. Szalavszky Ferencné úrnő „A lelki élet táplálkozása“ címen tartott gondolatokban gazdag felolvasást. A vasárnapi iskolás leányok „Fel barátim drága Jézus“ kezdetű hozsánna éneket énekelték hibátlanul Bartha Dezsőné tanítónő vezetésével. Koncz Róza a nála megszokott kedvességgel és komolysággal szavalta Benkő István „Szeretet királya“ című költeményét. Bartha Dezső lelkész berekesztő imája és „Áldjátok az Úr nevét“ kezdetű közének zárta be e határos vallásos estélyt.

Látogatás a tanítónőképzőben. Dr. Veress István egyházkerületi szakfelügyelő, a debreceni egyház tanítónőképző intézetében február 11—12—13-án végezte hivatalos látogatását. Örömmel állapította meg, hogy az intézet a tanítás magas színvonala mellett különös súlyt helyez arra, hogy anyaszentegyházunk jövődi tanítónői a belmissziói munkásságnan teljes gyakorlati és elméleti kiképzést nyerjenek. Résztvett az intézet leányegyesületének egyik összejövetelén is, melynek mintaszerű műsora s építő lefolyása az intézet ama nemes törekvésének bizonyossága, hogy tanítónőinket a gyülekezeti életre lekipásztorainak evangéliumi lélektől áthatott építő munkatársaivá nevelje. — Az intézet szegénysorsú tanulóinak segélyezéséhez és az ifjúsági könyvtár gyarapításához jótékony adományaikkal hozzájárultak: Konyári egyház 50,000 koronával, pocsaji egyház 20,000 koronával, Szerdahelyi Margit vitkai tanítónő 45,025 K gyűjtésével. Egyházkerületünk egyetlen s oly fontos hivatást teljesítő tanítónőképző intézetét ajánljuk gyülekezeteink szíves figyelmébe!

Református művész estély Gyulán. A gyulai református nőegylet folyó évi február 23-án a vármegyeház nagytermében fényesen sikerült művész estélyt rendezett. A számok mind vallásos és hazafias tartalmúak voltak és nagy közönséget vonzottak. A szereplők mindnyájan fővárosiak voltak. Baranyi Gyula (cello), Ország Tivadar (hegedű) és Szabó Emil (zongora) három ifjú művész Mozart és Beethoven-től triót játszottak, Erdőssy Vilmosné remekül sikerült énekszámokkal, Obornyák Erzsébet művészi szavallatokkal nagy élvezetet szerzett a hallgatóságoknak; Szücs Ernő főrealiskolai tanár bibliai tárgyú előadásával lélekbe markoló szavallal oktatta a hallgatóságot és imával fejezte be. Azt a szellemi tőkét, amit a kálvinizmus Gyulán az ellentétes nagy tengerben nagy nehezen szerzett, ez a művész estély gazdagította. A jövedelem mind szegény sorsu gyermekek felruházására fordítatik.

A dunamelléki egyházkerület a rendeletek gyors és szoszerint való közlése céljából időközönként megjelenő hivatalos közlönyt ad ki.

A barsi református egyházmegye a Losoncon felállítandó református magyar nyelvű tanítóképző-intézet céljaira százezer cseh koronát alapítványul és minden adózó egyháztagnak után évi 1 kg. búzát ajánlott fel.

Szerkesztői üzenet.

—ó—á—Z. Cikkére — térszúke miatt — a jövő számban válaszolunk.

Hivatalos Ertesítés

A tiszántúli református egyházker. püspökétől.
625—1924. sz.

Körlevél.

Nagytisztelelű Esperes Úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom, hogy a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi miniszter úr 13.820—1924. II. sz. alatt kelt rendeletével az „elviselhetetlen anyagi helyzetű nyugalmazott lelkészek” részére az 1924. évre kivételes és rendkívüli állami segélyt engedélyezett. A múlt évhez hasonló kérvények közvetlenül a Vallás- és Közoktatás gyi m. kir. miniszter úrhoz nyújthatók be.

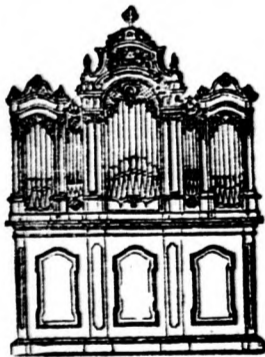
Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1924 február 28.

Révész,
püspök h.

FITTLER SANDOR

orgon -, orgonasíp- és harmónium készítő vállalata
PESTERZSÉBET, Erzsébet-u. 23.

Készít elsőrangú modern gépezetes és 1 gnyomású, tartós, nemeshangú

új orgonákat

művészi kivitelben.

Hadicélokra elrekvirált és egyé

orgonasípok

speciál is készítése és szálítása.

Vallalja régi orgo ák légnyelvű rendszerre való átalakítását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra hangolását, valamint

orgonák evi jókarban tartását.

Vilamos fűtato berendezések készítése.

Szívó és nyomó rendszerű harmoniumok készítése, javítása es hangolasa. — Minden munkaert jottallast vállalok. — Felvilágosítással, tervezettel és költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkam szakszerű végzését es pontosságát: több egyház ajánlólevelével tudom igazolni.

ALAPÍTTATO IT 1910-BEN

Debreczen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület
„MÉLIUSZ”
könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papír- és fűszerkereskedése
DEBRECZEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

Értesítés a zsolttárok árváltozásáról!

1924. évi március hó a a zsolttárák a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben K 42000
félvászon kötésben K 44000
egészvászon kötésben K 54000

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben K 22000
félvászon kötésben K 24000
egészvászon kötésben K 28000

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben K 16000—
félvászon kötésben K 17500—
egészvászon kötésben K 22500—

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben K 12000
félvászon kötésben K 14000
egészvászon kötésben K 15600

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak. Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat a következő minőségekben, alakban és árakon, valamint a következő könyveket:

I. kiadás, versbe szedve 16° alakú

vászon díszkötés, párnázott aranyfűzéssel.
Alapára K 15—
valódi bőr, díszkötés, párnázott aranyfűzéssel
Alapára K 30—

II. kiadás, prózába szedve 16° alakú

díszvászon, kehely és préseléssel.
Alapára K 8—
díszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban.
Alapára K 12—
díszbőr, párnázott, aranyfűzés, tokban.
Alapára K 30—

32° alakú zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés. Alapár 8—
Párnázott díszvászon kötés,
valódi aranyfűzéssel „ 12—
Celluloid-csontkötés, valódi
aranyfűzéssel „ 20—
Valódi bőrkötés, párnázott,
valódi aranyfűzéssel 25—
Uray Sándor: Tárgymutató
az új zsolttárhoz. „ —20
Varga: Koralkönyv az új
zsolttárhoz Ára 12000—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által hétről-hétre megállapított szorzószámával szorzandók és az így előálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai SZOR OSZÁM 600.**

Minden lekész és tanító úrnak szükséges!

Igénybejelentési-lap

az 1921. évi 8400. M. K. számú rendelettel engedélyezett felemelt rendkívüli segélyre.

Ara K 600—